

המציפה

ערטו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגרי:
 לשנה 7.— בתרים
 חצי שנה 3.50
 לדבוע 1.75

כאישכתי:
 לשנה 8.— בתרים

ביתר הארצות:
 לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

מחיר נליזי בודד 14 הלר.
 ברכת מוט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
 זו או זו בדאש הגליון שני כתרם
 אין הנחה מהמחיר.

מודעות

כפי גדל השטח ולפי מקומן.
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
 רק ישם מקומו החדש, כיא גם ישם
 מקום בית הדאר הקודם.
 קאנטא של פאסטשעק נומה 76.918
 האדרה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
 „HAMICPE“ Kraków,
 (בהויץ לארץ להוסיף: Oesterreich)
 בעיפו רהוב סעכאסטיאנא 32

Kraków, 18 Sierpnia 1911.

גליון לג.

קראקא, כ"ד מנחם אב פ' ראה התרע"א.

בכונה ולעשות את הגליון שעשעים
 לכל קוראיו; נפרסם לעתים תכופות
 מאמרים כלכליים מעגיני המסחר היהודי
 (בזה יואילו מוראינו הסוחרים המומחים
 לעזרנו, יוכלו לכתוב בכל לשון ואנחנו
 נתרגם) ועוד תקונים טובים כמו שיראו
 קוראינו בגליונות הבאים.

אך לתקונים באלה דרוש כסף. לכן
 נבקש מאת קוראינו לתמוך בידנו ברכישת
 חותמים חדשים כ"א במקומו.

אלה מקוראינו הרגילים לשלם כסף
 החתימה למר נפתלי האף יואילו הפעם
 לשלוח את הכסף ישר אלינו, כי לא
 יסע בימים האלה והכסף חסר לנו.

המערכת.

רק כתר אחד!

את הספר הנפלא והמענין

חידת ההגדות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים
 מאת עורך „המצפה“ נמכור מעתה כחצי המחיר,
 בעד כתר אחד. עם כסף החתימה יוכל כל איש לשלח
 את מחיר הספר ויקבלהו חפשי. בקופה (נאכנאחמע)
 לא נשלח, כי אין עושים נ"ע על סך קטן כזה.
 האדמיני" של „המצפה“.

אל קוראינו הנכבדים.

הננו מכינים שנויים גדולים לטובה
 במערכת „המצפה“ נרכוש לנו עוזרים
 מגדולי הסופרים העברים; נתחיל
 בקרוב להדפיס „ברמת המצפה“ ספורים
 עם נקודות, להרגיל את צעירינו בקריאה

הננו מכינים בכרכת מ"ט את כבוד הרב הגאון
 המפורסם מר אליעזר מישל אנד"ק טורקא לארום
 בתו השולמית גולדה עב"ג החריף החכם מר שלמה
 הערץ כהרב הגאון מר פיכל הערץ האבדק"ק סטרי.
 ברגשי כבוד
 מערכת „המצפה“.

בית הספר העברי בקראקא.

ועד ביה"ס העברי מודיע בזה כי הכתבת
 התלמידים מתחילה עתה. החורים יוכלו לפנות
 בכל יום אל ראש החברה מר שלמה לעזער
 רחוב סטראדום 13 או אל המזכיר מר
 ווינדלינג רחוב גרוזקא 18 (לשכת הברת
 האחריות גרעשאם) ומן 20 לה"ז בלשכת
 ביה"ס רחוב פאדבועזשע 12 מן שעה 3 עד
 5 אחה"צ.

כונגרים הציונים העשירי.

שם גדול-משפט והשפעה, כי-אם רצון גלוי להפקיר
 דמינו על היהודי להיות נכון תמיד שיכוון רבושו,
 עליו לפשוט צוארו לסכיני רוצחיו. אם עושי הרעה
 הם פקידים, אז אין כל תוכע וכל שופט ואם אנשים
 מן העם הם, אז יענשים לפעמים. אבל יחוננוס מיד
 ויסלחו עונם ברחמים. ובעת שלום יוצאו מיהודים כפר
 נפשם כאשר ישית עליהם התקף ובכל האמצעים
 יכבדו אכפס עליהם ויטילו עליהם אימה ככל עת
 עד שהם נמצאים תמיד כפחד ובחרדה מפני האפשרות
 של השעה הסמוכה ומחס ועצביהם ירגו ויחילו. אף לא
 עניים חיים מיגיע כפיהם יניחום להיות, כי אין להם
 רשות לכקש עבודה במקומות החרש. למצב בעלי
 חיים, שאין חפץ בהם יורידום, למען ימונו בענים.
 וכך חוטאים למיליוני נקיים באופן שאין דוגמא לו
 בהיסטוריה אף שהיא עשירה בריצחת המונים. אך
 ממלאים מושלי הארצות פיהם כמליצות עיד התקדמות.

התפתחות, כבוד בני-אדם, צדק וכדומה! וכאשר נשאלם
 איך יוכלו להביט במנוחה על הרשעה הנעשה לעם
 שלם? יגמגמו: בעינים הפנימיים של ממלכות
 אחרות אין להתערב. אך בכלל הזה, שלא להתערב
 בעניני ממלכות אחרות, משמשים רק נגד ממלכות
 חזקות, ואם חלשות הן, או יתערבו בעניניהם הפנימיים
 כלי כל חשש אם רק יש תועלת בזה לחזקים מהן.
 אם יקראו את רגש הצדק ואחדות האנושות לעזרה,
 או יחקרו בתחלה הממשלות והעמים: איזו תועלת
 ימצאו בצדק הזה? ואם לא ימצאו שום תועלת
 לעצמם, אז ידחו את העסק, שאינו עושה פרי אינם
 עוד אנשי מעשה, כי-אם אידיאליים ומכריכים זה את
 זה לצדקתם ויושר לבם, שאינם רוצים להתגרות בעם
 אחר וככזו מבזים את היהודים התגרנים הרמאים, שאין
 להם אלא עסקי ממון, מבלי להתרומם לרגשי צדק
 בלי הנאה לעצמם (תרועת הסכמה ארוכה).

יותר נוחים מאלה, שהיו לתקופת קלן. הדובר דרש
 בסוף, שיזמרו ממלאי מקומו את האחדות והשלום
 במפלגה: אל אחד, עם אחד, לשון אחת יארץ אחת
 לנו ואין להוסיף. (רעש של הסכמה ותודה).
 הנשיא הקריא מכתבי ברכה, שהגיעו לקונגרס
 ממסומות שונים ובתוכם ממועצת המדינה כבול הממשלה
 הבטיחה בברכתה את השתתפות העם יושב כול בעמל
 הציונים להשיג מטרם הנשגבה. הנאספים קמו ממקומם
 לאות תודה על קבלת הפנים כחכה מצד ממשלת
 המקום. נקראה גם אגרת ברכה של יהודי העיר. ולפזון
 הציע בשם הועדה להביע בטלגרמה לממשלת טורקיא
 את השתתפות הקונגרס בצער הטורקים על התבערה
 הגדולה בקושטא ולתת נדבה לנזוקים חמשת אלפי
 פרנק. גם להודיע את ממשלת טורקיא, כי בהתלהבות
 גדולה הסכים הקונגרס להצעה הזאת.

נאום נורדאו.

בתרועת גיל של כל הנאספים עלה ד"ר נורדאו
 על הבימה, למלא תפקידו הרגיל, לדבר על מצב
 היהודים בעולם וכה דבריו בקצור:
 נאה לקונגרס הזה, קונגרס היובל, להתאסף
 באותו היובל, שהיה עריסתו של הקונגרס הראשון,
 זהו סמל האחדות בהתפתחות הציונות. אמנם סכה
 לשמיה עתה ולחוג חג יובל יש לנו לא יותר מבעת
 אהרת מיום חורבן בית שני. העם היהודי חי עתה
 במצוקה גדולה, כמו בימים הרעים בכל ימי גלותנו.
 אויבים מסביב! מול עקיצות-מחט המנות, מול מכות
 מוסריות, שנגרש בארצות המערב, נתגבר בגאווה,
 נשמור נפשותינו בזהירות, רק ככודנו יתחלל קצת,
 אבל נזק ממש לא יגיענו. אבל מה נעשה בארצות,
 שאין מנסים בהן כלל להעמיד פני אנשי יושר נגדנו,
 שאין רוצים אף להטעותנו בהנחתת שווי-זכויות. שם
 עובדים בהפך פראי של תאות רצה להשמידנו. אין

הפתיחה.

בזל. הקונגרס נפתח ביום 15 באב במעמד
 429 ציר מחמש ועשרים מדינות וכאלף אורחים. הנשיא
 ולפזון פתח את הקונגרס בנאום ארוך, שבו בשר
 בשמחה כי התנועה הציונית התגברה והיא הולכה
 ומתקדמה. ולא כן הוא מצב היהדות בכלל, ההולך ורע
 לדאבוננו בכל העולם. זיק תקוה מוכה יש רק בטורקיא.
 חבת היהדות הציונית פונה לטורקיא, ובכל לכה היא
 רוצה בהצלחתה ובהפרכתה. מוציא דבה, שהם לעצבוננו
 יהודים, השמיעו דבר שטה, כי הציונים מבקשים לכונן
 ממלכה יהודית עומדת ברשות עצמה. בכדורת הזאת
 אין ממש, כי לא תעבור הציונות את גבול תכניתה.
 הפרוגרמה הציונית אומרת בפירוש: הציונות שואפת
 לכונן מקום מושב בטוח ליהודים, רק מקום מושב ולא
 מדינה ברשות עצמה. ואת הבטחון האישי והלאומי
 אנו מוצאים בצל טורקיא החדשה, כסררי המונסטיציה.
 בהיותנו בטורקיא עם הפשי, שוה ליתר העמים העתומנים,
 יהיה ביכרתנו לפעול לממלכה הטורקית את כח הטוב,
 אשר נפעול לעצמנו. חלומנו ומשאת נפשנו הם להיות
 עם מאושר ומפריח בממלכה עתומנית מפריחה ואדירה.
 הדובר פרט את כל השאלות, שיהיה על הקונגרס
 למפל בהן: לכונן את התכנית החדשה להסתדרות
 הציונית; לסדר את הכנסת המפלגה בקציבת מקורות
 הכנסה חדשים; לעשות סדרים בענין נידת היהודים,
 שאלה הבאה ראשונה לפני קונגרס ציוני; הכשון
 הלאומית; פעולת הנשים בציונות. ועל כלם עומדה
 שאלת ההנהגה החדשה, כי הוא ולפזון, מתפטר למובת
 התנועה ומפני מחלתו.
 הנשיא הגיד את כל אשר פעל בימי נשיאותו,
 שהוא קורא להם התקופה השנית בציונות, תקופת
 קלן, לחזק הציונות ומוסדיה ולשכלולם. עתה מתחילה
 התקופה השלישית של דברי ימי הציונות בתוך תנאים

רק ארץ אהת ישנה שלא נעלה את גבולה בחקים קשים לגולי היהודים, המבקשים לעבוד את האדמה וזאת היא טורקיה. ועתה הגענו לעבודה המרגיזה בכל אשר בא עלינו בימינו אלה: יהודים הם, העמלים בכל תהכולות מרמה ושקרא מלשינות ומסירות, להקים לנו את מנהלי הטורקים לאויבים; יהודים הם, המתאמצים בכל הריצות מלאכי הבלה לסגור בפני גולי היהודים הנרדפים את הארץ האהת, המקלט האהרון, את הארץ הראשונה, שנודדי עמנו משתוקקים אליה בעולם, את הארץ היהודית, הנועדה מדברי ימינו, ממקום תכונתה, ממבצעה ואקלימה, לחיות מקום מפלט לנדהי ישראל, בצרפת מעלילים עלינו, כי אנו שליה ממשלת אשכנז, מוציאים דכה על הציונות, כי היא צוררה ומתהפשה לצרפת ומטרתה לכלות ולאבד את השפעתה הפוליטית והמסורתית של צרפת בארץ הקדם. באנגליא מעבירים שמועה, כי הציונים הם צוררים לאנגלים ומרגלים שלוחים מאת אישכנו, ליסד שלטונה בארץ הקדם לרעת אנגליא. מי שמכיר אך מעט את הציונות, הלזו ישחק למפשות כזאת. אבל הרבות נועדו לאנשים, שאינם מכירים אותנו ומוציאין מערימים כהרגיו את הרגש הלאומי של העמים ולהקים את קנאת צרפת ואנגליא באשכנו לשנן לנו, והמלשינים הזרים לא הסתפקו בזה, הם נדהקו גם לממשלת טורקיא וכמנהלי העם הטורקי ולספריו ודברו גם באזניהם את שקריהם ופחזותם, לחשו להם, כי הציונים הם מורדים במלכות, הרוצים להתנגב לפלשתניה ולהרים נס המרדה ולקרוע את הארץ מתוך ממלכת טורקיא ולכונן שם מלוכה או רפובליקה.

ואך יעלו מנהלי הטורקים על לבם, כי היהודים המוציאים לעז על הציונות כזבו בזדון, יען בוגדים הם בעמם, הלא אין לעם הטורקי בוגדים כאלה ולא ישמעו שמע בוגדים נבזים כאלה גם בעם אחר, על כן לא נקל להם להעלות על הדעת, כי יש עם, שהוציא מחלצו אנשים, הרוצים להפריע במרמה מעשה הצלה לאהיהם האמללים.

עלינו להביא את הצבור בטורקיא לידי כך, שיוכל לשיפוט בעצמו ביננו ובין אויבינו. ההרפה שתביא מזה לעם היהודי, תחול על ראש מלשינינו, חובה עלינו להודיע את מנהלי הטורקים כל אשר נעשה ולהוכיח להם, כי תשוקת היהודים הציונים לשוב לארץ אבותיהם תדיר לטורקיא מקור ברכה עד אין קץ, כי אין להם בכל העולם ידידים נאמנים, המוכנים להרף נפשם למענם, בהציונים וכי הם מקפחים את עוזריהם בגאולת ארצם כסגרם איתה בפני הציונים. (יסכמה). אין כל ספק, כי עמלנו יעשה פרי ודבת

מלשינינו תהיה לריק. אבל תנאי עקרי להצלחתנו הוא, כי נתקיים, כי לא נכלה מעשינו במריכות בטלות ביננו לבין עצמנו, שאינן מביאות כל פרי ושלא תרפינה ידינו מחסר אמצעים בעת שישנן הוצאות נחוצות. ההסתדרות הציונית היא המסגרת לעם יהודי נגאל לעתיד והרבה מאד עלינו ליגע, שתהיה המסגרת הזאת חזקה למדי, הסתדרות משוכללה היטב, שתוכל לעבוד במנוחה ובסדר טוב תוכל להוכיח לעם היהודי, לכל העולם ובשורה הראשונה לטורקיא, כי מעשיה קדושים וישרים, מטרתה בטוחה ונאמנה וכונתה רק טוב וצדק. העם היהודי חפץ בהיים והציונות היא בטוא החפץ הזה. אמונתנו בציונות ופעל ידנו שלא תרפינה בשום מכשול אומרים לכל, כי נאמן העם היהודי לעצמו ולתקוותיו שר אלפי שנה. אמונה חזקה בזה תגבר על כל מכשול (תרועות הסכמה נשנות ונשלישות).

ע"פ הצעת פרויפ' ד"ר ח. ווייצמן מן הועד הקבוע נבחרו כראש הקונגרס ליושב כראש ד"ר נורדאו, לסגניו: ד"ר בודנהיימר, ד"ר מרמורק, אדולף שמנה, ד"ר משלנב ואינ' אישישקין. ליושבים עמם: אדולף ביחס, ד"ר פלורנטיין, י. גולדברג, פרויפ' גוטמיל, ל. קסלה, פ. מווי, ש. פינלס, הגאון רייז ריינס וד"ר ווייל.

הדין וההשכונ.

בישיבת אה"צ נפתח הוכוה ע"ד הדין והשכונ של הו"פ. פרויפ' ורבורג הרציא ע"ד העבודה בפדשתניה, שהתקדמה בכל ענפיה. אחריו מתה מר ביחס (וויץ) קו בקורת הדת על העבודה. ד"ר דייכס (גנדון) הזהיר על השלום והאהדות במפלגה, שלא תעשה ההנהגה דבר, שיוכל להרגיז את העם וכי יזהרו בחנוך הילדים בא"י, שיהיה ערוך ברוה היהדות. בכלל לא הביעו המבקרים והמתוכחים כל רעיון חדש. המנהלים הגינו על מעשיהם והוכיחו, כי עשו כל מה שביכלתם במעט ההכנסת המצוי בידם.

בישיבת היום השני (ה' בשבת) נקראו כמה מכתבי ברכה מהבריות והסתדרות יהודיות מכל הארצות. היושב כראש מר נורדאו הודיע, כי האיניוירי י. קרמנצקי בוויץ נדב אלף כתב למוסד בדיקת הליים בא"י, מר ברבש באדסה נדב תיק טרק לרשום את הקונגרס כספר הזהב. הנישא מר ולפזון הביע צער, כי הצירים הפים עליו, כי חולה הוא ועוצרים את דברו הבקרת שלא להקניטו ובקשו, שלא יחוסו עליו ולהגיד כל מה שימצאו לא נכון במעשיו, למען יוכלו המנהלים החדשים לתקן את אשר עות.

הקונגרס לגזעים.

ד"ר צולשאן הרציא על קונגרס לגזעים, שהיה

עתה בלנדון ושהוא השתתף בו מצד הציונים ביחד עם הרב ד"ר משה גסטר וסיר פרנסיס מונטיפיורי. הקונגרס הוא מפל בפעם הראשונה בשאלת היהודים מנקודת מצב המדע והלאומות במעמד הכמים מכל העולם. דבריו בקונגרס הוא, לתת יסוד מדעי לציונות התקבלו בהסכמה. לפי דעתו ררושה התעמקות הציונות מצד המדעי והאידיאלי. ד"ר רייך מלכוב שמה להודיע, כי ציוני גליציא כלם שויים בדעה אהת גם בענינים פורמליים של ההסתדרות וגם בדברים עקריים של תנועתנו. בכקדו את ההנהגה אמר, כי בעבודה מעשית בא"י יבטלו ממילא כל ההשרים, שקמו בין הטורקים. יהי נא הקונגרס הזה מקור שלום, להשיב לנו את האהדות הדרושה. בדברים יוצאים מן הלב הזכיר הדובר את הרוגי דרוהביטש. כל הנאספים קמו ממקומם לאות אבל — ד"ר בודנהיימר הודיע, כי מר כהנא ברומניא נדב סך 35,000 פרק לתכלית יסוד מושבה בא"י.

ספינה יהודית וחמי טבריה.

ציוני בול הומינו את הצירים, העתונאים והאורהים לבא בערב לנן, למשתה, שהכינו להם. הנהגת הקרן הקיימת הלקה לכל הממונים על קבוץ הכסף תכן הדרשה, שנדרשה תמול ע"א פלשתניה עם תמונות אור. ד"ר שטראוס מכארפורד הביע, כי נהוץ שיוציא הקונגרס הודעה רשמית, שאין כונת הציונות לכונן מדינה ברשות עצמה בא"י, כי-אם להושיב שם את היהודים בתור אזרחים עתוננים. מר רבינרוזן מקיוב (הציע: א) לקצוב סכום בסף לביבליזותקה הלאומית בירושלם; ב) הבנק או הקרן הקיימת תקצוב סכום לקנות ספינת קיטור, להעביר אנשים וסחורה בקביעות מארסה דרך קושטא ואלכסנדריה ליפו וגם מטריעסמ, גם לבנות בית מרפא בטבריה, להשתמש בהמי טבריה שיש בהם כה רפואה גדול לפי עדות הכמים מומחים (בידוע' נדב מר רבינרוזן בעצמו סכום הגון לתכלית זאת). ד"ר וורנר השיב בצדק על תוכנת מר ביחס בדבר עבודת הקולטורה. העבודה הזאת צריכה להעשות ביד כל איש ואיש לעצמו. ההנהגה לא תפריע, אבל אינה יכולה לנהל ענינים באלה, שאין כל הדעות שוות בהם. קפלאנסקי דורש, שתשתדל ההנהגה לא רק להודיע מטרת עבודתה להעם הטורקי, כי-אם גם להעם הערבי, כי עיקר השמנה מצויה בתוך הערבים היושבים בא"י, שהצוררים מפחדים אותם, כי רוצים היהודים להורישם ולשבת תהתיחם. הוא דורש לשום לב יותר להסתדרות הפועלים בא"י.

ע"י הצעת מר גולדרייך החלט, לקבוע ארבעה דוכים ראשיים בענין הדין וההשכונ, וכל אחד לא דבר יותר מרבע שעה.

מניתי פתקאות — ונפלת. כפי הנראה מעט הוא מה שעשיתי עד כה. ואשתי טענה בין כך וכך: פרנס תהי לי ואם לאו — לא אקבל ממך גט לעולם! נגשתי אל המלאכה ביתר עז, בכל פעם שקבצו נדבות בשביל הנובא נטתי אלף שלם. אמנם קשה היה הרבה, כי את הנדבות קבצו לעתים קרובות. א-ל מה לא יעשה האדם אם יחפוץ להיות ככל אופן אריסטוקרט ומתקדם ורוצה להראות, כי שונא ישראל הוא. למען יעשוהו לפרנס הקהל? קצת כפי הנראה השגתי כמה, כי באה אלי דפוטיצה של יהודיות תגרניות, המוכרות פירות וירקות לפני שעד הכרול והתחננה שאשתדל בעדן, שלא יקפה המאניסטרט פרנסתן, כי הוא גור לגרשן משם. וכאשר דברתי עם הפקידים בהנהגת העיר, אמרתי דעתי, שעולה גדולה הוא, מה שלא גרשו את הנשים המסואכות משם לפני י"ב שנה. אם למען המעשה הזה בלבד לא יכחרו בי, להיות פרנס הקהל, הרי אני יודע עוד בעד איזו זכות זוכים להכחר.

בכהירות הבאות, כמובן, הייתי קנדידט, עבדתי מעשים, עשיתי אינטיצה בכל פרטיה וכמובן — נפלתו ובין כך וכך ירא אני מפני אשתי כמו מפני בומבה להבדיל.

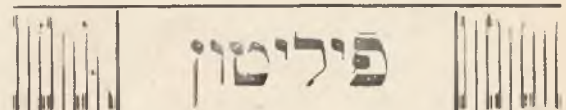
שלחתי ידי בבית-החולים היהודי, נסיתי לעשות בו תקונים. גישתי משם כל משרת יהודי, שיש לו לב עברי, הנהגתי שם מין סדום; תקוני היפס יסמרו שערות כל אדם לשמעם, רק זועה יעורר עתה השם 'בית-הולים יהודי'. עתה, כמובן, ידעתי, כי קרובה תאותי לבא, להכחר להיות ראש הקהל הווארשא.

ובין כך וכך תיסרני אשתי ומצדדתי: פרנס תהי ואם לאו — לא אקבל ממך גט לעולם.

פקודה מן האשה צריכים למלא. ספני אשתי ומפני בומבה להבדיל עדיין אני מתירא קצת.

מעשי הראשון היה, טובן מאליו, שהתחלתי לשלם מס הקהל חמשה עשר רובל לשנה (בקרלת ווארישא אין זכות בחירה למי שמשלם מס רקתל פחות משי רובל). עד כה העדיכו אותי לשלם רק ששה רובל — כפי הנראה לא האמינו בעשתי — ואני ערערתי על ההערכה הזאת פעמים אהדות עד שעלתה כירי בסוף לעבור אל הספסלים העליונים של בעלי מין רובל. אהרי-בן התחלתי לעשות תקונים בסדרי ביתי. הסירותי מעל הקיר את תמונות ר' משה מונטיפיורי וגאוני ישראל ותמונת הותני, שספודק על ראשי ותליתי על הקיר תחתיהם את תמונות קיסציושקא, מוניושיקא ואיזא משיטנסקא. אהרי-בן פניתי מארון הספרים את כל הספרים העברים הגדולים ורקמנים והבינתי לי ביבליזותקה של קלפסיקום, כלומר רומנים וספורים על-אדות נערות יהודיות, שנשארו לנרשים ולפקידים. אחיכ גלחתי את זקני ואשתי פישטה את הפאה הנכבית, ואז הוצאנו פקודה כמובן לבישל את הדגים בלי בצלים דקא, והעיקר הוא, שהתהלנו לדבר עם בני ביתנו ועם המשרתים רק פולנית, אל תשאלו כיצד ואך — עד כל פנים לא דברנו יהודית, העתונים שהומנתי היו 'נובא באוטא', 'דויען' ו'וולא' ובכל יום אי רשנתי את הווארסו.

בישעת הכישר הראשונה ישרדמנה איזו מנדידטורה, נגשתי אל המלאכה, עשיתי אינטיצה, דרשתי ברכים,

פיריטון

איך אהיה פרנס הקהל?

אמת היא אמת, תאוה לדבר הזה יש לי. זה כמה שנים אורב אני למאכל תאוה זה בחתול ל'רועי' שר פסה ובכל עת, שתתהוה איזו קנדידטורה או שיתגלה ננה של אפירות, להכנס אל ב'ר-הישוין הזה, אני ממחר להרחק שמה. הרי בכל אופן דבר יפה הוא, להיות פרנס המהלה הווארשאית. אתמול ישאלתי בלשבת שימלפלד (המודיעה על כל אדם מר מ:ו) על בעל-בית אחד בווארישא והשגתי מענה: | אמיד הוא קצת, 2) ש מה הוא ויש לו קול ננינה יפה, 3) יש לו בת מיוסדת ושני בנים מוכנים לרמיר רתם והוא עצמו הוא פרנס הקהלה הווארשאית וכו' וכו'. מיד הרגשתי יראת-הכבוד נפלאה לפני ראיש הזה, הרבר קטן הוא זה ראיש הקהל! החסרון הוא רק, שלהגיע לכדרנה זו לא דבר נמל הוא. לנאום באספות ולקנדה, ושוב לנאום ושוב בחירה וכן נים אהדות כסדה, עד ישסף סוף ניפלים — אין זאת עבודה קלה. הרי עדיין אין הנו שיטה ללמוד את הדבר בעצמנו באומידיקטים, כמו שיש לנו שיטות ללמוד בעצמנו צרפתית או לרפא מחלת העיר — כדי שנוכל ללמד בישיבה חדשים איך להכבה להיות ולהשאר פרנסי דקהל. ספר מזה היה נסבר לאלפים, אני בעצמי הייתי הראשין לקנותו וללמוד בו, אבל עכשו קשה הרבה.

משרד העבודה בא"י.

נישיבת יום ה' אחרי הצהריים ד"ר יעקב תוך מלשכת העבודה בא"י על ההנהגה מפני הבקרה. ההנהגה באה בדברים עם הסתדרות הפועלים, במשה לתת לפועלים היהודים הוותיקים רחבה שיעמרו ברשותם, אבל החרות הזאת אינה רשאית להתהפך לאנדרחה, וכן הגין על הנהגת יעד הרצל ונדרכות הוותיקים מפני הבקרה וברר את יתר העבודות בא"י. גם פרופסור ורבורג הגין על העבודה בפלשטינה ככל פרטיה. גם על כצלאל ועל יעד הרצל הגין וכן על חברת קניית קרקעות והודיע, כי לפני ימים אחדים הגיע רויה על-אדות נדרכות הוותיקים, העובדה כל התקוות, עתה צריכים, אמר ורבורג, לראג בשורה הראשונה על המוסדות התרבותיים בא"י ולפי דעתו לא ירכו הימים, שהכל ידברו על העבודה הציונית ככבוד וכחר.

הפוליטיקה באוסטריא.

הנשיא ולפזון הגין גם הוא על העבודה בא"י. לא נכון הדבר שהוה"פ עבד בא"י רק בעל כרחו. היה מי שאמר (רייך), שצריכים עזו לעבוד גם עבודה יעה, לפי דעתו צריכים עזו לחרול מעבודה, שהכירה, כי רעה היא. מוטב שימעימו בעבודה טובה מאשר ירכו בעבודה רעה. הנשיא הגיד תוכחתו למנהיגי הציונים בגליציה, המחזיקים לאפשר לבכזו בחם בפוליטיקה של מדינתם עליהם לעבוד בשורה הראשונה בעד רעיונות הציונות ולא לכלות כחותם בדבר, שאין לו שייכות ישרה עם הציונות. ויש לשים לב, כי הפוליטיקה שונה היא במדינות השונות ואפשר שיעמרו ציונים בקשרי מלחמה זה עם זה. גם קשה לציונים לכזו כסכסוכים עם הממשלות. אם דרשו פה כשם העבודה בא"י להשתדל יותר לכזו בדברים עם חוג הערבים ילידי הארץ, הלא על הפועלים לראג על זה בראשונה. אחרי שהגין עוד הנשיא על חבר הוה"פ מר קאן כהאג, ששלח מכתב תלונה על ורבורג, בקש מאת הקונגרס, לחום יותר על ההנהגה החדשה מאשר חסו על הישנה.

אמון ותודה להנהגה.

שמואל דייכס מלנדון הציע להביע אמון להנהגה. ד"ר יהושע תוך מקראקא הציע שיחליט הקונגרס כטחון ותודה לועד הפועל בעד עבודתו הפוריה והמועילה במשך ארבע שנים ותורה מיוחדת להנשיא מר ולפזון, שלא רק קים בידו את הירושה הגדולה של הרצל, כי אם גם הוסיף עליה. ההחלטה התקבלה בתרועת הסכמה ממושכה. הנשיא הביע

לבחירות הבאות הלכתי כדפיקת הלכ. ידוע ידעתי, כי סצת זכות להיות פרנס הקהל בכר קניתי לי. מה היה לי עוד רעשות ולא עשיתי, למצוא חן בעיני הבוחרים היהודים, שתקאית הבחירה בכר קניתי לי למדי, אבל לא כמדה מספיקה בכדי לנסול. ואשתי עומדה ומזהירה: פרנס תהי!

או צעדי צעד הלאה למטרת. כתבתי בעתון פולני שמנה על היהודים והוכחתי, כי כאשר ישיגו הפולנים זכות אוטונומיה כעריהם צריכים להוציא את היהודים מן הכלל, שלא תהיה להם זכות אורחים. ההמון היהודי אינו בני תרבות, בעוד שההמון הפולני עומד במדרגת קולטורה גבוהה, כידוע. במובן יגעתי לכתוב זאת בלשון נקיה של כן תרבות, כי פרסום דעה לברלית וצורקה כזאת תוכל לגרום נזק לאינטרסי הפולנים. וכל זה ללא הועיל, בבחירות למועצת הקהלה נפלתי כמנהגי. אז יראתי ללון בכיתי, כי פחד אשתי נפל עלי. אתם אינכם יודעים את אשתי.

כבואי הביתה עשיתי את התחבולה האחרונה, להיות ראוי למשרת ראש הקהל: לקחתי את בתי הככירה והולכתיה לשמר, לקחתי את שני בני ומסרתים לשמר, לקחתי את בתי הצעירה והקדשתיה לשמר, לקחתי את הילד משדי אמו והסרתי לתו. אם גם עתה לא תבחר בי ווארשא, להיות ראש הקהל, אז סוף העולם בא. אם גם עתה לא יבחרו בי, אז אין רק עצה אחת: שאשתמר גם אני קצת ואז אוכל להשבע, כי לא יזלזלו עוד ככבודי ויבחרו בי פה אחר. לא אוכל לתאר לכם, אך אני משתוקק להיות פרנס הקהלה! דוד פרישטמן.

תורתו להקונגרס בעד הכרתו והכתיבה כשמו וכשם חברו מר קאן שאע"פ שהם מתפזרים מן ההנהגה לא יחרלו מעבוד גם להבא בעד הציונות.

תודת ממשלת טורקיא.

כפתחת הישיבה ביום ו' בבקר הראה היוכר ד"ר נורדאו מלגרמה מאת היוזר הגדול האקי הפחח אל נשיא הציונים, שבה מכיע ראש הממשלה הטורקית תורתו בעד רגשי ההשתתפות בצער המורמים על התבערה ועל הנדבה של חמשת אלפי כתר בעד הנזוקים.

הקרן הקימת לישראל.

מנהל הקרן הקימת ד"ר בודנהיימר מודיע ע"ד קבוץ הכסף ועל כלכלת הקרן. הקבוץ הולך ורכב. ההנהגה שכללה את אגודת המתישכים, שנוסדה בפקודת הקונגרס הקודם ויש תקוה לפתור בזה שאלה סוציאליים קשה ובאותו זמן להתחיל לפתור שאלת יסוד מעמד פועלים יהודים בא"י. ההנהגה משתדלת לשכלל את כל המוסדות הקיימים כשרם יתחילו לברוא חדשים. העיקר היסודי הוא לרכוש קרקעות בא"י בעד העם היהודי לתכלית התאחוות עובדי אדמה. מן העיקר הזה אין לסור. ע"כ יתנגד הרוב להטלת מס על הקרן הקימת לטובת ההנהגה הציונית, כי בזה יעבירו חלק מן הקרן הזאת מתכלית, הרוב התאונן על הכבודות, שעושים היהודים החרדים כתלונותיהם, שאין להן יסוד. אמנם אין ההנהגה יכולה להקים פוליציה, להשגיח על הדת, שישמרוה הפועלים וככ"ז היא עמלה להנהיג את כל הסדרים באופן שגם המהדרין מן המהדרין יכולים לעבוד על אדמת הקרן הקימת. הרוב סים דבריו בקריאה אל הנאספים, שיקחו להם את החברים בבליגיא ובאפריקה הדרומית למופת, שאע"פ ששם מספר היהודים מעט הוא הרבו לקבץ בשביל הקהילה יותר מכלל העולם. ואם ישמרו ככל הארצות במדה הזאת אפשר לקבץ כשנה אחת לפחות י"ב מיליוני מארק.

הבאנק המולוניאלי.

ד"ר ג' קאצנלזון, ראש הדירקטוריום של הבאנק המולוניאלי, הרציא ע"ד פעולות הבנקים בלנדון, בקושטא ובא"י. התפתחות הבנקים משכינה רצון. פעולותיהם כמקצועות שונים הביאו פרי טובה. כפלשטינה השקענו עד כה שמונה מיליונים פרנק. ככלל הרחיבו הבנקים פעולותיהם כפנות שונות והתקוה לעתיד טובה מאד. הכשורה הזאת העירה שמחה בתוך הנאספים.

מענות המזרחי.

הצייר מר הרמן שטרוק-ברלין מדבר בשם המזרחי ודורש כהראותו מכתב מאת הגאון רא"י קוק כיפה כי על אדמת הקרן הקימת ישמרו את חקי התורה. ד"ר הקה"ק שום מדה חלול שבת או יו"ט. מר צוקרמאן דורש סכלנות בענינים דתיים. הגאון ריג שמעלקיש — פרמיסלא מזהיר לשית לב לתורה ולשומריה. הציונות היא אחרות כל ישראל, לבן עליה להתאמץ שלא להשכיח את האחדות הזאת. אוסישקין אומר: הדת היהודית דבוקה בקשר אמיץ עם הלאומות היהודית. אבל אין לחזק את הדת כחזק יד וכאמצעים הציונים. כמקום המלחמה ללא הועיל ישתדל נא המזרחי לעזור לחינוך הלאומי והרתי במוסרי תרבות. רק בעבודה פוריה נשיג הכראה ושלמות. ד"ר משלנוב הזכיר את הכטחת הרצל ככלוי: הציונות לא תעשה מאומה, לחלל רגש הדת. ד"ר צווייג מכיע להנהגת הקה"ק את תורת הקונגרס בעד עבודתה המועילה ומקוה שיוסיפו לשית לב לקבוץ הנדרכות.

חברת אחריות יהודית.

ביום ו' אחרי הצהרים נמשך הוכוה על דבר הקפה הלאומית והכנק. מר כ' גולדברג דורש להשתמש בשיטות החדשות של עסקי בנקי גם ככנג היהודי, ביחוד צריכים להתקרב אל שוק הכסף הכללי, להוציא ממנו תועלת, ככל הבנקים. שוויף דורש, שייסד הבנק חברת כטחון באחריות החיים, כמו שהוצע זה כמה פעמים. ראש הכנק ד"ר קצנלזון עונה, כי לפי תקנות הכנק אין לה רשות רעסוק בעניני אחריות החיים.

פיוס המזרחי.

המצייר הרמן שטרוק מצהיר בשם המזרחי, כי

מעולם לא התכוין, לפגוע בחרות הפקידים הציונים בעניני דת, אבל הוא דורש לשמור על שדות הקרן הקימת את מצות התורה. ד"ר לוי מציע לקבוע בא"י ועד להשגיח על מעשי ההנהגה. כדאי הוא המזרחי. לשאת פניו, כי השתתף הרכה באגודת יסוד מושכה. כן צבי מדבר עברית ומעיר, שיש למזרחי עבודות יותר חשובות בא"י מאשר להשגיח על הפועלים החפשיים. למשל יש לבנון סמוך לירושלם ולצפת מושבות לבני החיים מן הצדקה, להצילם מן הכמלה ומרעב. הוא שואל, מדוע אין המזרחי משגיח על הקולוניסטים החרדים, שישכרו רק פועלים יהודים ולא יבכרו פועלים נכרים? מר ברלין מגיב (עברית) על המזרחי ומוכיח את הנהגת הקה"ק, שעברה על שמטה. ד"ר לעווין מדבר עברית כהתלהבות על היהודי המושכות וכיחוד על הדור החדש הקם כמושכות. הדור החדש הזה אינו צריך שגיגו על יהדותו. הארץ היהודית והסביבה היהודית והחרות היהודית הן תרים בפני הגיות. באיציג הגלות לא תועיל השגחת החרדים ולריק עמלם, התורה הולכת ומשתכחת, ובא"י שהחיים הם יהודיים אין צורך בהשגחה. הדרך הנכונה למנוע ריב היא, שגם המזרחי יבנון מוסדות קולטוריים ע"פ רוחו בא"י וינהל את הריב כמעשים ולא כדברים. ד"ר בודנהיימר מנהל הקה"ק אומר, שאי אפשר להשגיח על הפועלים, שלא יעברו על התורה על שדות הקה"ק. חלול שבת לא נודע רק מקרה אחד וגם זה לא על שדה הקה"ק, כי אם על שדה מושכה. כדבר השמטה מוכיח הדובר ע"פ כתבים מאושרים שבידו, כי לא דשמיטה ההנהגה מלעשות את התקנות במצות הרב רא"י קוק ולא עברה איפא על עבודה כשביעית. הדובר מוכיח את המורחים, שעד שהם מלינים על האחרים, שאינם מתנהגים ע"פ התורה בא"י, ישלחו המה את בניהם לא"י ויתנהגו כדת וכדין ויחיו ע"פ התורה. אז יהיו למופת לאחרים. אז יהיו חיים יהודיים בא"י. מי זה חייב כדבר אם רק החפשיים עולים והם משמשים מופת. — כסוף הגיד היוב"ד"ר טשלנזום בשם כל הקונגרס, כי ההנהגה תשקוד שישמרו את מצות התורה בשדות הקה"ק ולפי דעתו יסתפק מר שטרוק והמזרחים כהכטחה הזאת וכיכטל את הצעתו. שטרוק ככל את ההכטחה וכטל את הצעתו. הקונגרס נתן תודה לד"ר בודנהיימר על הנהגת הקה"ק וכזה תמה עבודת יום ו' לפני שעה ז'.

מנוחת שבת.

כשבת היתה מנוחה. לא רק שלא היתה, כמוכך, שום ישיבה ומועצה, אלא גם מנוחת הנפש היתה לכל הצירים, כי נתכרה ששלום בין כל הצירים והמזרחי לא יפרד מן המפלגה. אמנם עוד שאלת המולטורה עומדת על הפרק והסער יתרום עוד הפעם, אבל חפץ השלום המאחד את הכל ימצא לו דרך גם בשאלה הקשה הזאת. כינתים היתה אספת נשים, שהחליטה, ליסד הסתדרות נשים יהודיות ככל העולם, לעזור לבנין פדשטינה.

לתקנת הגולים.

בישיבה הראשונה ביום א' שני הרציא ראש הכנק הקולוניאלי על שאלת הגולים וברר את הענין כרשימות סמינסטיות וע"פ ידיעות מחיי היהודים כארץ לחצם. עפ"ז הוכיח כמה מפסיד העם היהודי כאין מטרה כללית לזרם הנדירה. הנודדים מתפזרים כארבע כנפות הארץ ומתרחקים מארץ עתידנו. חובת הציונים היא להטות את הזרם הזה למזרח. בזה נמצא, מלבד תועלת לאומית, גם תועלת כלכלית וסוציאליית, כי רק שם ימצאו הגולים סוף סוף מנוחת הנפש ומנוחת הנוף אבל גם את הנדירה לארצות האחרות צריכים הציונים לשמור ולנהל, לכל יקרע הלאום אברים אברים. דוד מריטש דורש, שתתחבר המפלגה הציונית עם הסתדרות אחרות, להביא סדרים בגלות אחינו. גם יש לכונן משרד להגרה כטורקיא. הענין נמסר לועד לעין בו.

תרבות עברית.

אחריצ פתה מר אוסישקין את הישיבה בשפת עבר. הישיבה הזאת הוקדשה כלה לשאלת התחיה הרוחנית ושפת עבר היתה שלמת ככל הישיבה הזאת. נעשתה אזכרה להמצייר הקונטמפואר יוסף איזראעלם

קטנות, והעיקר אי-בטוחות, מהכנסות הממלכה. עתה רוחצת הממשלה בנקיון כפיה ואומרת: הרי שאלתי את באי-כחכם, את לשכות המסחר והסנימו, ויש בזה קצת אמת. בזה נראה את המעל, שמועלים בנו אשטרופסינו. לשכות המסחר אינן קימות איפא למוכתנו, אלא לשמש אמתלא, לעשות בנו ברצון לוחצינו. בשם מי הסנימו בא-כחנו? הנמלכו בנו בתחלה? השמו אל לבם איזה הפסד יגרמו בחות-דעתם לבוחריהם? הירדעו עד היכן הדברים מגיעים במרס ענו הן? ובכלל הזכרו את שמונים אלף הסוחרים היהודים במרס חוו דעתם? על כל השאלות האלו נענה בהחלט גמור: לא! וכאמת אין אלה באי-כח שמונים אלף הסוחרים היהודים, אינם יודעים את מחסורם ומשאלותם, מעולם לא שמו לבם להם. האיך זאת אדוני יועצי המסחר? ידענו איך נעשיתם לבאי-כחנו...

ופרי עבודה כזאת הוא בהכרח ענינו ולחצנו ומחסורנו, שפלותנו ושמונו הרע מבית ומחוץ, ושואל אני, מה עשו יועצי המסחר עד כה, לצאת ידי חובתם לבוחריהם? מה פעלו להרים את מעמד המסחר? מה נסיתם לתקן, בכדי להקל לסוחרים את חייהם ולפתח את המסחר, הלא יועצי המסחר, אתם או עכ"פ כן תבנו את עצמכם! באיזו אמצעים השתמשתם, להציל את כבוד הסוחרים בוחריםכם, שזה פעמים אין מספר נתחלל בגלוי? כמה פעמים נועצתם לפרוק מעט עול המסים הבכרים מעל שכמס הסוחרים היהודים, העיבדים בזעת אפם על פת לחם? התקנים בסדרי המסים הלא הם מרכאים ומרוצצים את הסוחרים הקטנים באופן מעורר זועה.

כל ענין לשכות המסחר איננו באיך הזאת אלא סלם לפסם עליו למדרגה רמה ואשטרופסינו עולים בה, לרכוב על ראשינו. כל היודע למצוא חן בעיניהם (ולא בתנאים קטנים חלקם) יוכל להיות ממופל במאת אלף כתר וגם מזיק לבריות ורע מעללים, יורידו את ערך מסיו עד למדרגת החנונים הדלים, בעוד שהסוחר הישר, הנושא ונותן באמונה, אם עדיין לא קרא שמטה, משלם מס מהמדרגה הראשונה.

סכת כל הרעה היא, כי אין הסוחרים מסודרים ומאוגדים, אין עוד בזמן הזה אף משלה-יד אחד במדינה, שאין בעליו מחוברים לאגודות אגודות ורכ הסוחר לברו עורנו הפקר כעוף השמים, בלי מנהל ויועץ, אין רב ריבוי, אין חס עליה, ידבאווה מכל עבר ואין אומר מה תעשו, יעשקוהו ואין לו גואל, יכניעוהו ויבזוהו ואין תובע עלבונו, אלו היתה הסתדרות סוחרים יהודים, כמו שיש הסתדרות סוחרים בכל הארצות, לא היה שום אדם מעיז להרע להם, שום מפלגה ואף לא הממשלה היתה מעיקה להם או עושה דבר שלא כרצונם, כי אנשים היו עומדים על המשמר וצועקים: הרפי יריך! בעלי אמניות מתי מספר מתאוששים ומתהברים לאגודות, להגן על עצמם באחור הכחות ומרדע לא יעשו זאת שמונים אלף סוחרים יהודים בגליציה, להישמע גם הם קולם בסכנה כללית?

דברים כאלה וכדומה להם יהיה על הסוחרים לרשמיע בוועידתם העתידה, למצוא אמצעים ודרכים לברוא הסתדרות חזקה של הסוחרים היהודים, ההחלטות שיחליטו יוליכו את שאיפות הסוחרים למטרות משותפות, המועצה הזאת ושפיכת שיה איש בחיק אחיו לצרה נחוצות עד מאד, לכל אחד משליחי הסוחרים יש קינים והגנה, והי רשימות שלמות של צרות ותלאות והקינות האלו תהיינה הרבקי, שידבק את כל הסוחרים היהודים לאגודה אחת, המגנינות המעציבות האלו תעוררנה בלם לעבודה אהת כיחר.

כפי שנודע לי יעמדו הענינים האלה על סדר היום: שנית יום א/ חוק תעודת מומחיות לסוחרים, זכות הפקידים הפוליטיים לקבוע זמן נעילת החניות, זמן עבודת ההכפחה באחריות את עוזרי הסוחרים וחוק האחריות הכללית, חוק מגיעת ההתחרות במרמה, חוק הרובלים, חוק עוזרי הסוחרים, סדר היום יקבע בקרוב, העבודה רכה ונונעה בכל פרטי הנגעים, שהסוחרים יסבלו מהם וחובה על הסוחרים כלם להתענין בזה, ועל הסוחרים בכל עיר ועיר לשלוח צירים מומחים ונכונים, החלטות שתחלטה בוועידה תהיינה לקו ולמשקלת לעבודה העתיד, אם נכטא את דרישותיני

הצבור, אף שהאשה מסוגלה יותר לחנך את הרור ברוח לאומי. עבודת הנשים אינה דורשת הון, כי אם רק הבנה ורצון טוב. בושא היא שילדי העברים אינם יודעים עברית, יש ליעד את האשה היהודית, שתהפוך את הבית היהודי ללאומי עברי, את המשפחה היהודית תעזן במעם עברי, גם בעבודת התעמולה תוכל האשה לעבור עבודה, שהאיש אינו מוכשר לה, הדוכרה הזבירה את חברת הנשים, שנוסדה בקונגרס הקודם לחכלית עבודה קוגטירית בא"י. עתה עלינו לאגד את כל חברות הנשים אשר בעולם, היא הציעה, שיחליטו הקונגרס ליסד הסתדרות נשים ציוניות בכל העולם ולקבוע כקום מרכזי לעבודת הנשים. ההצעה התקבלה.

ההסתדרות החדשה.

ד"ר עמיל מרגלית הרציא כשם ועד ההסתדרות ע"ד התקנות החדשות של ההסתדרות הציונית, הוא הלך וחשב את כל הנסיגות, שנכו עד כה לתקן את ההסתדרות ואת כל המכשולים, שפגשו התקונים בארצות שונות מכמה סבות, דבר ע"ד ההסתדרות במדינות שונות ובמפלגות הציוניות. ע"פ התקנות החדשות יעמוד בראש ההסתדרות ועד כן חמשה או שבעה וחברים, שרובם ישנו במקום אחד, נשיא לא יהיה, היושב בראש יבחר כאת הועד הראשי הזה, הועד המרכזי הזה יהיה תלוי ברעת ועד פועל של כ"ה חברים, אשר אפשר להם להועד לפעמים תכופות למועצה, וחוק מזה יקבע ועד מהנהגות הציונים מכל המדינות, שיקהל פעם בשנה, ד"ר וייצמאן בשם הועד הקבוע הציע שנויים בתקנות האלו, את הוה"פ הגדוליקהיל הועד המצימצם, יש למחוק את הסעיף, האומר, שראש המועצה המשיגחה על הכאנק והראש הוועה"פ ישנו בין ראשי ההסתדרות, הקונגרס מבר אחרי וכוח וחלוקי רעות את התקנות החדשות עם שנויי וייצמאן, בן לוי.

על המצפה.

ועידת הסוחרים בלבוב.

כפי הודעת הגליון האחרון של המריבווא קופיעצקי" תהיה בחדש אקטובר ועידת הסוחרים הגלציים בלבוב, זאת היא הפעם הראשונה, הצעד הראשון לסוחר גליציה, להתעודד ולהועץ בעצמם, בלי אשטרופסות זרים, על מצבם להמינו, ולהועץ יש הרבה מאד, מ"מ הסוחרים היהודים אינו מרגיש זאת? זהו פרק מעציב בדברי ימי המסחר היהודי, המשקף לאחור על אשר נעשה לסוחרים היהודים בחקים ופקודות במשך עשרים השנים האחרונות מוכרח לשאול את עצמו: הכאמת אין הסוחר היהודי קים רק להיות כחמור למשא לחברת האנושות הכללית? הירוד ירד בני אמנות זו כל כד בחמר וכרוח עד שאין להם עוד עוז אף להאנח כחמורו של בלעם: למה הביתני זה שלש רגלים! כמו ששאל מר שפירא?

שום מעמד ואמנות במדינה הזאת אינו כווי ונדרף בל כך כמעמד הסוחרים היהודים, אע"פ שהוא טוב למדי, לגכות מידו שלשה רבעים של תקציב צרכי הממלכה, שמוניח אלף סוחרים יהודים (כת' אלף נפש), שמצב השכלתם אולי אינו נמוך מזה של אחרים, מבטלים במדינה הזאת כאלו אינם, אין שם אליהם לב ואין חושיש לנזקם ולצערם, ואף המוסדים, שכל עיקרם לא נבראו אלא להגן על הסוחר, להורותו ולסעדה, כמו לשכות המסחר, אגודות הסוחרים וכו' מכקשים ומוצאים תחלולות, למרר חייו ולעשות את קיומו אי אפשר, להקים לו אשטרופסים ולכבוש לעבד, בנידה מצד אחד ולחץ ועוני מצד שני, יבאו החקים והפקודות האלה ויעידו: (! מונופול המלה) (2) אגודות האכרים, הנתמכות מכספנו לקפח פינסטנו, (3) שנית יום א/ (4) חלוקת בתי המזינה, (5) חוק עוזרי המסחר, (6) חוק סגירת החניות בשעה 8, (7) חניות השותפות, (8) שיטת המסים, אמנם ישנם כאלה חקים, שהיו נחוצים לפי צרך העת, אבל ביצירת החקים היו צרכים להמלך בסוחרים תחלה, למען יעריכום לפי כח הסבל שלהם ולא לחיבם שלא כפניהם, ראוי לשים לב איך השביל המניסטר לפיננץ להוציא את המרפיקות מכלל החוק לסגור את החניות בשעה 8, איכ ידעה הממשלה, שיש בזה הפסד לסוחרים, כמרמני שהכנסות החנונים

כהאג, שמת עתה, חבר הוה"פ מר יעקב קאן מכתביחו בספר הזהב. — את ההרצאה ע"ד שפת עבר הרציא נחום סוקולוב עברית וזה תכן דבריו: היו ימים, שהלשון העברית היתה שפה חיה של הלאום העברי, ואיך חיתה הלשון הזאת! מעין לא אכזב היתה לכח ולכלל חפץ, לכל מקצוע היתה מוכשרה, לכל תקופה ודור היתה מתאימה, שרתה לדברים יבקריושה, כללה חפצי יום יום, את הכל בטאה בדיוק ועשירה היתה בגוונים, עדינה ומפריחה באהבה צעירה בשיר השירים ומזעזעה לבבות ומרגיזם עד היסוד בקינות, חוקרה לכל ראשית של ההשגחה באיוב ומתארה בצניעות מבעית מהורה מעשי תמימים ברות, באי ימים אחרים, הבנויות תלו על נהרות ככל, הלויס מאנו לשיר את שיר ה' על אדמת נכר — ובכל זאת שרו! השפה הוסיפה לפרוח ולעשות פרי הלולים, ואיך הפריחה שנית בתור הזהב כספרד! עוד לא נודע בהיסטוריה מקרה אחר של תחית שפה כזאת, הקמו אקף שנה אחרי הומרי, עובדי וציצרה אהרים תחתיהם? אבל אצלנו קמו יותר כאלף שנה אחרי ישעיה, ירמיה ויהוקאל חוים חדשים, הלוי, גבירול ובני עזרא, כי רוח הקדש של שפתנו לא מתה, שום עם אחר לא הבין כמנונו איזה ערך יש ללשון לקיום העם ולחפתחות. הלשון היא משגב הלאומות, בכל עת שזנח ישראל את לשונו נסתם מעין עצמותו, תחית העם היהודי כימי עזרא ונחמיה התחילה בתחית הלשון העברית, מעשה ההצלה של ר' יוחנן בן זכאי אחרי חורבן ביהמ"ק היה יסוד בית ספר ביבנה להכמת היהדות, בלי עברית איננו מאומה, היכול נוכל עתה לזנוח את האוצר היקר? דברים דברנו דיינו, עתה דרושים לנו מעשים, הדובר הציע את ההצעות האלו: א) הקונגרס העשירי מכיר את הנחוצות, ליסד חברת בתי ספר, שתכליתה להחיות את הלשון העברית בתור שפה לאומית לכל ישראל, ב) הקונגרס ישתרל לכונן חברה עברית כללית ואקדמיה ללשון העברית, ג) הקונגרס מחליט לקבוע מחלקה לעברית בתוך זהנהגה הציונית. (הסכמה רועשת).

הרב ד"ר נאכט אמר: הלשון העברית אינה מספיקה לקיים את הלאום, היא רק כלי לתכן הלאומי והתכן ההיסטורי של היהדות הוא הדת הלאומית והמזולז בה את נפשנו הוא קובע, הדובר הוכיח סופרים אחרים, שד-רו בקלות ראש על הדת היהודית, ד"ר דייכס הביע שמחתו, כי הגענו לידי כך לעשות קונגרס עברי ולעסוק בו בתרבות עברית, הוא הציע: הקינגרים מחליט, כי על החברות הציוניות להשתרל לכונן אגודות דוברי עברית ולהרגיל את בני הנעורים להשתמש בעברית כבשפה חיה, קורת רוח הוא שסוקולוב עשה את התנדך ליסוד התרבות העברית.

נבחרו ארבעה דוברים ראשיים, מר ברלין דובר בשם המזרחי ומביע שמחתו שסוף סוף הכיר הקינגרים ערך שפ"ע, הדובר בשר, כי הצליח המזרחי להשיג את הקרן היסודית לביה"ס "תחכמוני" ב"פו 125,000 מארק, הוא הציע: הקונגרס ישיל חובה על כל הציונים, לפעול בישביל השפה העברית וספרותה, והעבודה הזאת תתנהל מאת המפלגות ברוח כל אחת ואחת, מירקין מדבר בשם פויצ ומוכיח את הנחיצות לקבוע בוה"פ מחלקה לקולטורה לאומית.

הזרנגון.

חנוכיץ מתנגד להצעות סוקולוב, כי אינן מתאימות להשקפות כל המפלגות, אשר בתוך ההסתדרות, בשם פועלי צון הוא מצהיר, כי אמנם הם מסכימים, שהלשון העברית היא לשון העבר והעתיד של העם היהודי וגם יסבלו בה אולם להלשון היהודית המדוברת יש ערך דבק מחבר את ההמון היהודי בזמן הזה, לכן לא יוכל דקינגרם להביע, כי העברית היא הלשון הלאומית היחידה, הוא מציע, שהעבודה התרבותית היא ענין פרטי להחברות, של אחת תעבור בה לפי רוחה.

הנשים בציונות.

בישיבה התשיעית ביזם כי נתן הוובי ד"ר בירד-היימר רשות הדבור להעלמה פרופ' שאך, שהרציאה על עבודת הנשים בציונות, תכן דבריה היא: הא ה לפחה תפקיד גדול בכל ההיסטוריה היהודית, את התפקיד הזה יש למסור גם לנשים בזמן הזה, יש להתאונן שגם האנשים הציונים אינם משתפים את נשיהם בעבודת

הצודקות יחד כשם כל סוחר המדינה, אז בודאי נקצור ברנה את אשר זרענו ברמעה.
ח. פ. לייסמנר.

עיר החרשת.

עיר הרשת אחת יחידה יש לנו בנגליציא המסכנה ודרוהביטש שמה, ושם בנונו זה עתה חרשת חדשה, עושים בה מרטייריס, הסובלים על קדוש דעותיהם. יעקל פייערשטיין, הורדה ככל העיר כעבודת המיד בשעתו, עשה את עמו למרטיירים כיום הבחירה ועתה כאשר עשה להם כן עשו לו. אחד מן הפועלים הצעירים בקש לשלוח בן יד ולירות בו. אמור אנחנו, כי אחרי שראה העריץ את פעל-דיו ימשוך ידו מן השלטון, כי הפוליטיקה תמאס בעיניו והעיר דרוהביטש תנאל מידו כאפס יד. ועתה בא הקנאי ועשה את התקוה נבזבה, בהרימו את פייערשטיין למעלה סובל על דעותיו ותאותו לעמוד על דעתו תתחזק על אחת שבע המשרה תמצא חן בעיניו וגם הוא ימצא חן בעיני רבים, יחמלו עליו ויחזקו את ידו להשאר על מקומו. כל קנאות יותר מדי תכרא תמיד קנאות גם בצד שבנגרד. זאת אין מבינים בנגליציא, כמו שאין מבינים אותה בשום ארץ חצי תרבותית. רוסיא רוצה להכחיד את יתר העמים יושבי ארצה וכיחוד את היהודים ואינה מבינה, כי בלחץ החוק היא מחזקה את כח הסבלנות ומעוררה גם בהם את הרוח הלאומי ואת היכולת לישא ולסבול עד שיגיעו לימים טובים מאלה. הפולנים גם הם אינם מבינים, כי בלחץ, שהם לוחצים את היהודים הלאומיים ובכעם, שהם מעוררים בתוכם על מעשה האונם והעריצות, הם רק מחזקים את הלאומיות היהודית, שהם רוצים להאכידה. אמרנו שעב"פ היהודים הפקחים יבינו את הכלל הפשוט הזה, שהכל יודעים אותו מן הנסיון, והנה בא הפועל הצעיר אינג'נייר נייפלד והקים גם את פייערשטיין למרטיירה, לחזק ידיו לאחוז בשלטונו ולהוסיף לרכא את העיר ומלואה. חרשת חדשה נוסדה בעיר החרשת, עושים שם מרטיירים. נייפלד נתפש ומשפט קשה ישפטהו עדים מעידים, כי בקש לירות, זמם להמית, אבל אלה שלא בקשו ולא זממו, אלא ירו והמיתו, לא נתפשו ולא יעמדו למשפט. דין מפורש הוא: כאשר זמם ולא כאשר עשה...

ולוא גם בעזרת מלון בקושי גדול והמתנגד לו אינו מן הישוב.
מרת אפנה היא המושלת בכל ועלינו למור למשמעתה והרוצה להתנגד לה הוא ברוצה להסב גלגל העת אחרנית ולא יצלה. אוי לו לאיש ואוי לאשה, שאינם מקבלים עליהם עול מלכות האפנה. הכל חיכים להכנע מפניה, לה העוז והמשרה. עבדים היינו לה ועבדים אנחנו ועבדים נשאר ולנו רק להמתין לכל אפנה עד שתעבור ותקום אפנה חדשה ושגוען חדש ומה שיהיה אחרי עשר שנים אין לשער. הוי מי יודע מה ירגיזנו עוד. גזכה ונראה...
שמואל הכהן שפירא.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. חברת, מחזיקי לסוד"ה, שה שמטרתה להנד את הניכוי המספר והמלאכות הנוד, לבל יתנכרו לעמם ולא יפרקו עול יהדות המשפעת הסוציאליים, התכרה הזאת הולכה ומתפשטה בכל עדי גליציא ובקובוניה. זה עתה נוסדו מניפים לה בולוטשוב ובמרט וכימים הקרובים תיסד מניפים בסטאניסלב ובקולומיה. תבה יתרה נידעת להכרה מצד כל בעה"ב והם תומכים בה בצדון. בבית הח' פה דרש כשבת האחרונה הרה"ח מו"ה זושא שרייכר כהרה"ג מו"ה שמחה בונם שרייכר ז"ל דרשה נפלאה, שעשתה רושם גדול על השומעים. הכית היה מלא ספה לפה וכלם שמעו בשוסי'לב את דבריו הנכוחים, שנאמרו בשכל ובהגיון וכלם הודו לו בקריאת היד.

מכתב מטורקיא.

קושטא. קהלת סאלוניקי שלחה מחאה אל ה"טיימס" על פרסום שטנה נגד יהודי טורקיא. כי המה מנהלים את הפוליטיקה הקנאית, לרכא את העמים תושבי הארץ. הקהלה מכחישה זאת כהתמרמרות, זאת רבת שוא של הצורדים היונים, לעורר בזה שנאה ובזו על טורקיא. גם הרב לקהלת הספרדים בלנדון ד"ר משה גסטר ברר זאת בעתון ההוא.
בירושלם קרה מקרה, המוכיח, כי המהפכה בסמשלה לא הספיקה עוד להביא את התרות הפקוה ועוד העם שקוע במשפטיו הקדומים ובקנאותו. איש זר עבר בירושלם ברחוב אשר לפני קבר הנצרי, ששם אסור ליהודים לעבור. ההמון סקלוהו באבנים. כי פני יהודי היה מראהו. האיש הוכיח את הקנאים: באיזו זנות אתם סוקלים יהודים, האם לא היו משיכהם וכל רבותיהם יהודים? באמת לא היה האיש יהודי והגיש משפטו לבי"ד.
הרב הכולל ר' חיים נהום התאונן לפני ראש הממשלה על התנפלות הערבים על הקולוניסטים היהודים בא"י. וגם במושב יהודית אצל קושטא נהרג איש יהודי, הוויקר הגדול ענה, שאין זאת קנאה דתית או לאומית, אלא שוד פשוט, כמו שיקרה לרוב בטורקיא גם לאחרים. הממשלה תקים משמר של ושגורמים במושבות.
קהלה הספרדית בירושלם בקשה בסכתב מאח הרב הכולל למנות לה רב, כי נלאתה להיות בלי הכשר-בשי ותמכים לכל רב, שיבחר בו הרב הכולל.
בהבערה הגדולה, שהיתה פה ברבע בלט נשרפו ארבעה בת-יבנות, שני בת-יבנות יהודיים של האליאנס, ושיבה, מלכר בתו יהודים למאות. מכל עבר כאה עזרה ותמיכה. חברת העזרה שלחה 3000 פרנק, בני ברית 5000 וכן האליאנס, הממשלה והעם. אחרי שרפה מעשירים.

מקורב ומרחוק.

ענינים מדיניים. עד כה רק ממלכות שפלות חסרות תרבות הזרועו, במריקה, פרס, הינא, טורקיא ועתה נזרועוה אנגליא, הממלכה הראשונה באירפה, לתרבות ולעשר ולהצלחה. הבית העליון של מועצת הממלכה נכנע לפני הממשלה הבלרלית וקבל בעל כרחו את החלטת בית הנבחרים, שאין לבית העליון שום דעה בעניני ממונות, מסיס ותקציב הממלכה וגם כל חוק, שיחליט בית הנבחרים שלש פעמים כמשך שתי שנים, נעשה לחוק, אף אם לא יסכים הבית העליון. בזה חדל באמת בית האצילים מהיות ואין כל ערך לקיומו. סדר הממלכה האנגלית נשתנה לגמרו. העם יכול לעשות כמוב בעיניו ולגדולי המדינה לא נשארה רק השתיקה. ועוד שנוי גדול עתיד לכוא. הממשלה הכטיחה לאירלנד אוטונומיה, יען עזורה ציירה לכמל את הבית העליון ואחדות הממלכה תבטל. והמהפכה הזאת הכל היא לעמת המרידה, שהתעוררה בין הפועלים. אנגליא ארץ החרשת תרעש עתה מהתמוטמות הפועלים

אין לי עתה כסף, לקנות אחרת ואם לא יחליפה לי במגבעת קסנה מעט ממנה, אבל יותר גבוהה ונשאה מצד ימין, אז אין לי ברירה אחרת רק לשים קץ לחיי המרים. ובכן נפש עלמה יציל בכורו משחת אם ימלא משאלתי.
אי שמים! חשבתי בלבי, כמה מאות בטר מבזבזים אנשים בשביל חיי שעה ולי שעת הכשר לקנות את העולם הבא ומצוה שכאה לידך אל תחמיצנה. שלחתי לקרוא את העלמה שלי ולכי היה כהולם פעם, מי יודע אם עוד נשמה בקרבה, הרי היא מבנות עמא פוזוא, המקדימים נעשה לנשמע. רוח חדשה באה במרבי בראותי אותה באה; היא חיה וכירי להצילה. אך פניה התאדמו, אזל סומקא ואתא חורא. ומה אדוני? שאלה במקרנות, בהתרגשות גלויה וכמכוכה מסותרת. הריני מחליף לך את המגבעת בנפש חפצה, עינתי מיד, פסוה נפש דוחה הכל. אבל לא אוכל האמין, כי בשביל איזו מגבעת חפצת כאמת לאבד עצמך לדעת. חיי נפשי, השיבה העלמה, שדברי היו יוצאים מן הלב, ובאמת מי יודע מה היה לולא... אם הזקנים המפשים אינם יודעים מה היא האפנה (מאדע), עלינו לסלוח להם, בי על-כן זקנים המה, אבל אדוני יודע דמיונות ימי הנעורים, שכלם שקועים רק באפנה ומה להם עוד?
הרי לכם נפש אחת.

שוב פעם השגתי את האגרת הזאת: אדוני הנכבד! כמה לילות עמל מנו לי, זה כבר נדרה שנתי מעיני, ראשי סחרר ולכי נבוכ, בי לא אוכל להחליט איזו מגבעת וכאיזה נון לקנות לי בקיץ. ראיתי בחלון-הראוה של כבודו מגבעת מצוינה, שמעטות במוה ראיתי עוד ליופי. אבל יודע אנכי שמחירה יקר, ואדוני יודע, שהגברים עינם רעה בעיני אפנה ואינם אוהבים לפזר כסף הרבה. ובכן הגני מבקשה, למכור לי את המגבעת היקרה הזאת על מנת שאישלם מחירה קמעא קמעא, כי בלי מגבעת בזאת לא תדע נפשי מנוחה ועלולה אני לכא לידי מחכת עצבים ולדרת לשחת. יצילני נא אדוני וחיתה נפשי בנללו. וזאת לו לדעת, כי בזמן קרוב אני מוכרחה לנסוע לקולברג או לאמטענר ולתשובתו אחכה בתקוה טובה להסכמתו.
הרי לכם נפש שניה.

ושוב היה מעשה, ושוב ארע מאורע... אבל הרי לא אוכל לגלות סודות הרבה מן החנות, סוף סוף מוכרחה אני לחיות בשלום עם המין היפה. הפאיתי רק להראות, שבאמת יש פקוה נפש בפעולתי כל השנה ופקוה נפש רוחה בתיבת פילימונים.

מערכת "המצפה" פנתה אלי בבקשה לכתוב עתה בימי החפש איזו פילימונים, ולאו דוקא קטנים. בודאי קבל המחטמ "אורלובי", מדוע לא? ואם לא קבל לקח לו בעצמו ובכבודו, כימינו דבר קטן הוא לקחת ולא לקבל. אפשר שעטמו פשוט לא יאבה לכתוב בזמן החפש או הדיו נקפא. עטמו של סופר עברי מרגיש כל דבר כחמורו של פנחס בן יאיר (הרי גם הפרות בלאו את חלבן והחלב ביוקר). העט מרגיש, שכן חורין הוא ובזמן שהכל פונים לכל קצוי תבל, לכל גדות הים, לראות הארץ ומלואה, תכל ומשחקים בה, למה לו לחטט ברפש הקהלות? עתה הכל מכקשים אויר צח ולא צחנה ובאשה. עתה הגיע זמני למשל כזה. אל תשארו איה אנכי בכל ימות השנה. העורך יודע, שכל ימות השנה עלי לראוה להמין היפה. ואם חושכים אתם, שדבר נקל הוא זה אינכם אלא טיעים. כמה פקוה נפשות מוטל עלי וכמה נפשות עלי להציל! ואם המקיים נפש אחת מישראל כאלו קים עולם מלא הריני מקיים באמת ש"י עולמות. נראה הדבר בעיניכם כהפרזה. כדברים שאין בהם ממש. אבל קראו רבותי את המכתב, שקבלתי לפני זמן קצר מאת העלמה שלי ותדעו, כי בניס דברי ואיני חומד לצון (הנני שונא ככלל לצנות). הלא כה דברי המכתב, מתורגם מלה במלה:
ארון נכבד! הריני מרשה לי לפנות לכבודו בבקשה ואני מקוה, כי לא ישיב פני ריקם, כי יש כזה פקוה נפש ממש, פשוטו כמשמעו. גם לאדוני יש בנים ונקל לו להבין איך יקרים חיי הבנים בעיני האבות. אנכי הניתי בחנותו הגדולה והמצוינה מגבעת, שאינה מסיקה רצון אבי ובשום אופן לא יתנני לשאתה.

רמת המצפה

לשלמה המלך לזכרון, בשורה מענינה באה ע"י העתון "איכער לאנד אונד מעער" כי הפסיטנליי-מנאנט שפרינג בקר את הארץ, אשר אין עוד ספק בה, שהיא היא ארץ אופיה, שחביאו משם עבדי המלך שלמה את הזהב ואת דברי החפץ הנחשבים בספר מלכים. הארץ הזאת נמצאת בגבול צפון של המושבה הפורטוגיזת במזרח אפריקה. כבר בררו חוקרים צרפתיים, שזאת היא אופיר שבמקרא, שבקרוה אניות שלמה וחרים ולקחו מפח זהב וכסף ושנהבים ואלמוגים וקפים. הנוסע נסע דרך הנהר הגדול סאמבעזי באניה משפל הים למעלה לארץ פנימה. הנהר מלא חיים. מעליו ירחפו כמה מיני עופות דורסים ומימי מלאים תנינים וסוסי הנהרות. גדות הנהר הולכות וגבוהות וכמהלך שני ימים לפני העיר טעמע מגיעים סלעים גבוהים עד שפת הנהר. טעמע היא החשובה בכל מקומות המושבה הפורטוגיזית. משם פנה שפרינג מזרחה צפונה עבר את הנהר הגבוה קאפירפאניא והרי מצוה והלך הלאה צפונה עד רום אנגוני. כל הדרך גבוהה לא פחות משמונת אלפי רגל מעל פני הים ורחוק מגיע לשלשים מעלות בצל. משם פנה מערבה, הלך ורדת עד נהר וובוע, שמימי מוליכים עפרות זהב. אחרי שלשה חדשים הגיע לחיפומביציא ומשם הלך למאנו וחיפעדא, אשר כתובות עתיקות חרות על הסלעים ומכרי זהב מימים קדמונים. כלים עתיקים מתקופת האבן והברזל מעידים, כי פה מקום תרבות עתיקה מאד. כי שירידי הכנינים הנמצאים בזה אי-אפשר שנכנו ע"י האנשים השחורים השוכנים פה. אין זאת רק אופיר הקדמונה, שחצבו פה בני יהודה ובני צור בהרים להביא אוצרות אל מלכיהם. בימי קדם בקשו את אופיר בהודו, בחצי האי מאלאקא, בסומטרא וגם באמריקה ובאפריקה הדרומית. עתה נוכחו הכל, כי אופיר היתה פה באפריקה המזרחית, כי הוא קרובה לארץ בוש ולארץ שבא שבערב הדרומית ואין ספק, שהעם הקולטורי העתיק שכא יסר פה מושבה בשם אופיר ע"י אנשי שבה נודע לשלמה מקומה.

ענש המלכה ברבית וצרת איוב, הטורקמנים בטורקיסטאן, הנכחמים עתה בפרס, להשיב את מחמד עלי על כסאו, הם מחמדים אדוקים, ואע"פ שצוה מחמד, שלא להלוות כסף ברבית וקבע ענשים חמורים על הנותנים כסף בנשך, בכ"ז בתור אנשי מסחר לא יכלו לעמוד באיסור הזה והורו היתר לעצמם, להערים במקח הרבית. המלוה קונה איזה חפץ מיד הלוח ומתנה עמו, שבמועד הקצוב עליו לקנות את החפץ בחזרה ולשלם בפלים. באופן הזה יש למלוה משכונן על כספו וגם רבית גבוהה בטוחה. אך דעת חכמים מחכמי האישים אינה נוחה מן הערמה הזאת והם מספרים מעשה במלוה ברבית בערמה הנל, שמת ובהיותו חסיד גדול וירא אלקים הלך ישר עד שער גן-העדן. באותו הרגע בא השטן ואחז בזרועו וסחבו דרך משעל צר בין סלעים אל תוך כבשן השאול ומכין חגויו וסדקיו לחכה אותו האש. משם השליכהו השטן אל כלוב, ברזל והפיח בו את האש עד שהלבינו בדי הברזל. החוטא בנה ובקש רחמים. "למה הענש הזה, הלא צדיק גמור אני" התחנן הנענש. "יען, נתת כסף בנשך, השיג מענה. לא לקחתי רבית, כי-אם את סוסי מכרתי במחיר רב מאשר שלמתי בעדו". גם אני — ענה השטן — איני מצרב אותך, אלא את הבדים אני מלכך. הגדה אהרת מספרים הטורקמנים ע"ד מוצא דמשי. בין המכות, שהכה השטן את איוב, היתה מכה קשה מכלן, התולעים, שכרסמו את בשרו המלא שיחן יומם ולילה ואיוב לא חטא בשפתו. כאשר תמו ימי עניו צוה אלקים את המלאך גבריאל לנגוע בכנפיו בקרקע, מקום מושב איוב ולברוא מעין מים חיים תחתיו. ואת איוב צוה לרחוץ במעין הזה ובשרו שב לאיתנו כבשר ילד שנולדה, התולעים נפלו אל המים ופצעו העלו ארובה ותארו היה כעצם מלאך אלקים למחר. והמעין נשאר והיה לים החיים והרוחץ בו ישר, שלמות בנופו ובנפשו. והתולעים צפו על פני הים עד הגיען לעץ המשי ושם נסתרו מפני המת איוב

לאו — שאלה היא עוד לעת עתה, אבל בעלי הזרוע המקומיים כבר הריחו את העסקים היפים, הנשקפים להם בעת טובה כזו, והם פורשים ארובות ידיהם לשחות עם הזרם החדש ולצוד דגה רבה... הגה כי כן הסתדרה על מסה"ב ה"הדרומית הדרומית" חברה לשותפת חדשה, האומרת לבנות אסמים על כל התחנות ולעסוק במשלח סחורות ביבשה ובמים. בספר התקנות, שהגישה החברה למיניסטרוני הסחר, נאמרה, כי חברי החברה, פקידיה ומשרתיה יוכלו להיות אך נתינים רוסים פרבוסלבים. ה"סאיוזניקים" מלאים רצון מהתחלה היפה הזאת והם מקיים, כי בקרוב יציצו כעשב הארץ בכל רחבי רוסיה עסקים כאלה וסחר רוסיה יעבור לידי הרוסים הפרבוסלבים.

שקספיר — יהודי. עוד מעט ולא ישארו מגדולי העמים מאומה, כי יבאו חוקרים ויוכיחו, כי כלם מזרע היהודים. כבר הוכיחו שאבי פיטני אשכנז, גטה, היה מזרע היהודים, ריכרד ווגנר, אבי הקומפוזיטורים באשכנז היה בן יהודי, אבי סופרי הפולנים מיצקיביטש היה מזרע ישראל, מלכי אנגליא, פורטוגל ושברים הם מזרע היהודים ועתה נתפרסם באנגליא ספר תולדות מלך הפיטנים שקספיר והנה גם הוא יהודי. שקספיר הודה זאת בעצמו, כי אבי אביו טומש הנם היה יהודי הולנדי בעל כשרון נפלא וככל עת שכתב שקספיר דבר, היה משהו לפני עיניו את אבי אביו זה, אך היה הוא חושב על זאת. שקספיר מתאר את עצמו כי הוא שחרחר וקטן-הקומה ועינים גדולות לו ולרוב היו קוראים לו: הגער היהודי. הוא מודה, כי את תמונת שיילק המלוה ברבית, שעשהו לזעוה מפני אכזריותו, תאר לן בתחלה כאבי אביו וברעתו היה להציגו כאדם בעל מדות טובות, כי הרגיש (שקספיר) שהדם הנזול בעורקין הוא דם יהודים ויותר טהור ועדין מדם איזה אציל אדיר. הוא חפץ להראות את היהודי כמו שהוא: רחום וחנון, מעביר על מדותיו, לפני השופטים, אך אה"כ נמלך, שאם יעשה כן לא יתקבל המחזה בתוך המשחקים והעם, ע"כ למובחן הפרטית הפך את היהודי שיילק לאכזר שואף דם, איש בצע, ובכתבו זאת תאר לו את אבי אביו טומש מביט בו בכעס ותוכחה.

ספרד זוכרת את יהודיה, שלישו של המניסטר הספרדי לצי המלחמה, המאיוו מנואל די לארא, שהוא אחד מפיטני הספרדים בזמן הזה, נוסע עתה בפקודת הממשלה הספרדית בכל ערי הבלקן, לקבץ שירים ספרדים עתיקים, השגורים עוד בפי היהודים הספרדיים. כבר עבר בבוסניא, בסרביא ובבולגריא ועתה הוא נוסע בערי טורקיא.

ביה"ם מיסוד הבארון הירש, הנהגת יסוד הבארון הירש להחזקת ב"ם בנציציא ובקובינה הוציאה דויח מהשנה שעברה, מספר בהים עתה 43, 363 תלמידים נכנסו בשנה שעברה לאמנים ללמוד מלאכה. בי"ז מקומות החזיקו גם קורסים לגדולים. המוסד הוציא 553,891 כתר. ומוסד הבארונות הירש הוסיף ניב אלף כתר, להאכיל ולהלביש את התלמידים. באחת המוסד סלובודקא לעשנא אצל קולומיה מתחנכים י"ח תלמידים יוצאי בהים של המוסד בעבודת האדמה.

נדיש, מקרה מברך מודיעים אותנו ממסום התרופה דורנא-ווסטרא בבוקובינה, שם רוחצים החולים בבון ואשה גליצית באה בפעם הראשונה על פי פקודת הרופא לרחוץ פה, ובשראתה את האמבטי מלא בונן שחור נפלה עליה אימה באמרה, מי יודע כמה שרצים ורמשים מוזיקים נמצאים בה, אבל ההכרח אלצה אותה להכנס ולרחוץ. פתאום הרגישה איזה דבר כמו נחש בתוך האמבטי והתחילה צועקה: נחש! נחש! בואו לעזרה! והתעלפה, לקול צעקתה בא מנהל המרחץ עם עוזריו וכאשר שם ידו באמבטי לצוד את הנחש, הוצא משם לא את הנחש, כי אם מקלעת פאה-נכרית שלה, שנפלה לשם כאשר התפשטה.

בער, בעירי חפרו בעומק הארץ, ומצאו חוטי ברזל ישנים, הראיה, כי המלגה כבר היה לעולמים — ווא לאף, ומה כ"ל האי. הלא בעירי חפרו ולא מצאו מאומה, הרי ראינו, כי אפילו מלגה בלא חוטי ברזל כבר היה לעולמים.

ש. ראפאארט.

בכל הערים, כל מכוונות החרשת והמו"מ שוממות, רבבות הפועלים שובתים ונלחמים בחוצות עם השוטרים והצבא והם מתרים, שאם לא יעשו הפצם, להמעיט שעות עבודתם ולהרבות שכרם, ישבתו גל הפועלים, שבת שבתון יהיה לארץ, ורעב כבד ירוץ בערים הגדולות.

שונות, פועלי הנמל והספינות בלנדון שבתו חמשה ימים, להשיג הוספה על שכרם ומיד פרץ רעב בעיר הגדולה בכל ערי התבל. מיני המזון, הנשלחים וס יום מכל העולם ללנדון, נשחתו ובעיר תמו כל צרכי האדם, גם הפחם והבנזין לפכריקות, הנוק עולה לכמה מיליונים. הפועלים נצחו. בליברפול ובגלאזגוא היתה מלחמה בין רבבות הפועלים ובין השוטרים. הפועלים הכו את השוטרים מכה רבה והפילו מהם מאות נפצעים, הם מזהירים, שאם לא יקיימו תנאיהם, להוסיף על שכרם ולאשר את הסתדרותם, ישבתו כל פועלי מסלות הברזל בכל מלכות אנגליא. — באגרם בירת קרואציא נקהלו כל חברות הסוקול של כל העמים הסלבים, לחזק את האחוה בין הסלבים. — בפאריז קמו כל האומנים, העוסקים באמנות היפה, להלחם במטרות החדשות של הנשים, הנבראות ע"י הימים בודון ובלי השכל, לרעת הנשים בכל העולם, הם רוצים לקחת את המצאת המטרות בידיהם, שיהיה ע"כ למעשי המורה איזה מעם יופי. — בכל ערי טורקיא שולטה מגפת החולירע בכל תקפה ומפילה אלפי חללים, וכן גם בכל ערי החוף באוסטריא, באיטליא ובצרפת.

*

ועידת ההסתדרות העברית, לפני פתיחת הקונגרס הציוני היתה כבול ועידת "ההסתדרות העברית". היושב בראש היה אוסישקין, לפי הרו"ח התפשטה ההסתדרות בזמן קצר בכל הארצות ובכל עיר ראשית נוסדו ועדים. התענינות רבה בשפת עבר נכרת ביחוד באשכנז ובגליציא. כברלין נוסדו קורסים ללמד שפיע והם מרבים תגמידים. מכל המקומות דורשים מן ההסתדרות פתרון שאלת החנוך, דורשים פרוגרמות וספרי לימוד, מורים ומורות, אבל הועד אינו יכול למסל כאלה בטרם נתבררו יסודותיו. מר שיינקין הודיע ע"ד התקדמות השפה בא"י, שם מתדבק העם עם חלשון העברית דבק טוב, שאין להפירם. הילדים מרבים רק עברית. הקשה להוצאת ספרים קצבה עד כה מאתם אלף פרנק. עתה יעברו שליחי הועד באמריקה ובאירופה לקבץ כסף בשביל הפרלג "התחיה" שיוציא ספרים עברים מקוריים וגם מתורגמים ואולי גם בזרנון. נתקבלה החלטה, שכל חברי ההסתדרות ידברו בקונגרס רק עברית, להוציא קול קורא ע"ד תפקיד ההסתדרות ומטרותיה, להקחיל בימי הקונגרס אספת-עם, שידברו בה דוברים עברים, לדרוש מאת הווע"פ, שיפרסם את כל הנאומים העברים בלשונם.

צנורות מים בירושלם? ברוב העתונים היהודיים בכל הלשונות נתפרסמה בשורה טובה, כי נפתחו צנורות מים (וואסערלייטונג) בירושלם וכי הצנורות נכנו באותן התעלות והמנהרות, שחפרו מלכי יהודה מבית-לחם לירושלם ועודן קימות תחת האדמה, אנחנו תמהנו על הבשורה, כי בעתוני ירושלם לא היה דבר מזה, אדרבה שם מתאוננים על חסר-מים. עתה באה מירושלם הכחשה בעתון ברליני יומי, שלא היו דברים מעולם, הממשלה מונעה תקונים כאלה, היא רוצה בחרבן א"י ויראה מפני תקונים, פן תחלש השפעתה שם.

שוד יהודים באונגריה, מקרים כאלה יקרו לרוב באונגריה המגדלה רוצחים. רוצחי היהודי ציילר ואשתו ואחותו בעדלעני אצל מישקולין לא היו צוענים, כי-אם מדיארי ושמו עדוארד רגולא, שכא במחתרת וכבר נתפש ויש ראיות לאשמתו. מקרה שוד, שלא הצליח, קרה בקופאשוואר, אל המונג שמואל כהן באו בערב ארבעה צוענים ושמו עד אחרי חצות, אח"כ דרש מהם המונג לצאת, אז התנפלו עליו וצווחו למסור להם כספו. היהודי הבטיח כי יביא להם ונכנס לחדר הסמוך וסגר בעדו ויצא וירה עליהם דרך החלון. שוטרים עברו ותפשו את השודדים, שהורו כי בקשו להרוג את היהודי.

גולת המסחר היהודי, התצא לפעולות הצעתו של מטוליפין להגביל את זכויות היהודים במסחר אם

בתוך עלי העץ וארגו שככה מסביב להן להסתיר עונן, ומן השככה הזאת עושים את המשי.

אחרונות מהקונגרס.

תקונים בעבודה.

בזל, ביום ג' להיצ הרצא ד"ר הוזמן בשם ועד פלשתינה על-אדות העבודה בא"י והציע: ליסד בא"י חלקות שדה למופת, שמהן ילמדו האכרים להנהיג עבודת גנות וחלב, המביאות שכר רב; על הקה"ס למנות מומחים מלומדים לעבודת האדמה כשכיל אדמתה; לשלוח אנדרומום מומחים בכל המושבות, לדרוש לפני האכרים איך להטיב את שיטת עבודתם, להפריא אדמתם; לבנות בתים במושבות לפועלים עברים; לעזור לכמור המלון המדעי של בן יהודה ולהוציא ספרים לעם בא"י. כל ההצעות נתקבלו, וכן נתקבלה ההלטה להכיע קורת-רוח על מה שנעשה עד כה בא"י בעניני התרבות.

תרבות מזרחית.

המזרחי החליט ליסד הסתדרות מיוחדת לתרבות עברית, להפריד בעבודת הרוח, מן החפשים הרדיקלים, שאין להם מכל היהדות רק הלשון העברית לכד.

שנוי סדרי הקונגרס.

וכוח סוער גרמה הצעת הועד הקבוע, לשנות סדרי הקונגרס לעתיד. נתקבלה הצעת ד"ר מרגליות, כי רק אלה המדינות משתתפות בוועד הקבוע, שיש להן למצער די צירים לקונגרס. יתר ההצעות נתקבלו אח"צ אחרי וכ"ח אורך. נקבע תקציב ההנהגה לשנה הבאה בסך 170,000 מארק. לזה ישמשו השקלים ומלבד השקלים ישלם כל ציוני מס המפלגה לפי הכנסותיו. ההצעה להרים תרומה מ-מסדרי המפלגה (מהכנג וההק"ק) נדחתה.

הפוליטיקה הגליצית.

אדולף שטנד הגין על הפוליטיקה הגליצית של הציונים נגד ולפוזן, שהתנגד לה כנאומן. שטנד הסביר שהפוליטיקה הלאומית בגליציה נחוצה להיות תרים בפני הפוליטיקה המזיקה של ההתבוללים, המשחיתים את דרכי המוסר הצבורי באינטרסי יחידים וכתאות כבודם לנזק הכלל. תקיפי המדינה מבטלים אותנו כאלו איננו ומרכיבים עלינו אלופים דוקא אנשים מאחינו, שאין להם שום שייכות עם היהדות, ועלינו להגין על עצמנו להבליט קיומנו. ע"ז הצטרף ולפוזן, כי הוא מוקיר מאד את פעולת ציוני גליציה בהגנתם על כבוד היהדות וכדבריו בקש רק להביע, שאין לציונים בארצות אהרות להתערב בפוליטיקה באיזו מדינה.

שאלת הקולטורה.

בסוף הגיע הקונגרס להחליט בדבר הקשה שבכל שאלותיו, בדבר הקולטורה, שהיה לסלע המחלוקת. הקונגרס החליט, שיסיד התרבות הוא הלאומות היהודית והלשון העברית. הוצעו ההצעות האלו בעין פישר; על ההנהגה לרכז עבודת התרבות בא"י ובמזרח; המוסדים הציונים צריכים לשמור את הרגש הלאומי, שלא יתחלל; בשמירת הדת תתפשט כגולה התרבות

העברית; לכל מפלגה הרשות לעסוק בקולטורה כפי השקפתה. התהווה וכוח נמרץ, היו מימינים ומשמאלים. חרב ריינס דורש שיתפשו הצדדים ולא יתגדרו בקיצוניות. גם הרב רבינוביץ מתנגד לפרוד המזרחי ורוש אחדות. בסוף נתקבלו ההחלטות.

ההנהגה החדשה

בראש ההנהגה נבחר ועד בן חמשה חברים והם: פרופ' ורברג, הנשקה, נחום סוקולוב, ד"ר שמריהו לעווין ועפכוון. מושב ההנהגה הוא בברלין. היו"ב יהיה ורברג. לוועד הפועל הגדול בן כ"ה חברים נבחרו: ד"ר בודנהיימר, אדולף ביחס, פישר, פרידמאן, גולדברג, הלפרין, אדולף שטנד, ד"ר הוזמן, אידלזין, האן, ד"ר קלע, ד"ר מרמורק, מוצקי, פודלישנסקי, רוזנבוים, סימון ברנשטיין, ניידיש, כלם מאירפה התכונה ומריסיא, למען יהיה נפל להפ להחאסף. הקונגרס נעל בתרוממות הנפשיות ובתקווה לעבודה פוריה.

מורה עברי בקראקא מבקש שעורים.

הא י"סה: Zielona 7 Goldwasser dla Bragińskiego

הנה לעמצמער קאלבושאווה מאורשים אב תרע"א קראקא

מע"מק לכי וברגשי אהבה הנני מביע מול טוב לרעי היקר מר שמלקא גאסטמאן בקראקא לארוסו. טוביה טנגבוים — קראקא. ברוב שמחה אימר אני מו"ט לחברי היקר מר שמלקא גאסטמאן בקראקא לארוסו.

וואלף רייס — קראקא. מו"ט לך רעי היקר שמלקא גאסטמאן לארוסו. היים יוסף פייג — וועליטשקא. הריני מברך בחבה מתוך לבבי את ידידי החשוב מר שמלקא גאסטמאן לארוסו.

אלחנן שיער — קראקא. מעומק לכי פנימה מברך אני כמז"ט את ידידי הנאמן מר נחום מרגלית מקראקא לנשואי בתו מ' פייגלי. מרדכי פריימאן ורעיתו — זאוואיא. גם אני מברך כמז"ט את ידידי מר נחום מרגלית לחתונת בתו מ' פייגלי.

נפתלי האף — זאוואיא. הנני מברך מעמק לכי את רעי מר ד"ר רוב העניש לחתונתו עם מ' היגדה שטיין כמז"ט ורב אושר. ד"ר נתן ענגלבערג — וויזניץ. הננו מגישים ברכנתו כמז"ט לכבוד רבנו הרב הגאון וכו' מוה"ר אליעזר מישל ראבדש"ק לארוס בתו המסבלת מ' גולדה עב"ג חרית ההבס מר שלמה הערץ בהרב הגאון אבד"ק סטרי. מגדיל קרעבס, יעקב וויזער, ליפא טראם, שמואל כוכמאן — טורקא.

כמז"ט למורי הה"ג אביד דפ"ק שליט"א ולבנו הרב מר שלמה הערץ לארוסו עם בת הה"ג אביד טורקא שליט"א. שמואל שענהכאך — סטרי. ברגשי חבה וכבוד הננו מברכים כמז"ט את הה"ג הגדול סיני ועיק"ה מ"ה שרגא אביד דפי סטרי לארוס בנו העלוי המפורס מר שלמה. מו"ט להחתן. מרדכי ופעסל — הירשפיונג.

מקרב ולב עמוק הריני מברך כמז"ט את ידידי הרב הה"ג העלוי המפורס החה"ש מר שלמה הערץ לארוסו. משה וואונדערמאן — סטרי. ברכה חמה ועמוקה נובעת ממקור לכי לידידי הרב הגדול העלוי מר שלמה הערץ בהרה"ג אבד"ק לארוסו. אייזיק סאפריין — סטרי.

הרינו מברכים כמז"ט את חברנו הרב שלמה הערץ לארוסו. פנחס כ"ץ ומשה מלר. מקרב ולב עמוק אביע כמז"ט לרעי היקר הה"ג העלוי המפורס החה"ש מר שלמה הערץ ב"ד הה"ג אביד סטרי לארוסו. קלמן הערץ בהרה"ג ראבד"ק דויקוב.

הנני מברך את הרב מר שלמה הערץ כמז"ט מז"ט למורי ורבי הה"ג אבד"ק סטרי ולכל כ"ב. אייזיק פפערברבוים.

ברגשי גיל אביע מעומק לכי כמז"ט למהו ומורי הה"ג ר' שרגא הערץ אבד"ק סטרי לארוס בנו הרב החריף העלוי. משה געלערנטער.

את ידידו והבנו הרב מר שלמה הערץ לארוסו מברך ברוב אהבה וחבה. י. גלרנטר.

הריני מברך כמז"ט את רעי הרב מר שלמה הערץ בן הגאון ר' פייבל הערץ ראב"ד רפה לארוסו. מו"ט להוריו. משה א. וואהלמוטה — סטרי.

מלב מלא רגשי אהבה וחבה אביע כמז"ט לרעי היקר מר משה הונבלית פה לחתונתו עם מ' רחל ספיר מנירבעגע. מו"ט להוריו.

יעקב קאמי — קאראשמעזא. מו"ט וברכה עמוקה נלבכת באושר ועושר לרעי היקר בנפשו המפואר מר אליהו מילער לחתונתו מו"ט להוריו.

ישעיה הערץ בראם, שמואל פארשער — וואדאוויצע. ברגשי אהבה וידידות הנני מביע כזה כמז"ט לרעי יקירי מר יצחק דוב תאומים ב"ד הה"ג אבד"ק לארוסו. מו"ט להוריו.

יעקב נאטאנזאהן — זאלישטישקי. ברגשי אהבה ומעמק הלב אברך כמז"ט את ידידי מר וואלף טוך מיאכרוב לחתונת בתו עם בן הגביר מ"ה יצחק דאמניץ כראדיטנא.

מישה צוקערבראט — ראדימנא. מטעמקי לכבי וברגשי אהבה וידידות רכה אביע כמז"ט לידידי ורעי האהוב מר דוב בילליג כגריידינג לחתונתו עם מ' רחל ראונער. מו"ט להוריו ולכל המשפחה. בנימין בראנדשטעטער — בריגל.

היה נא אהובי מר יעקב גץ באושר כהי"ך העתידים עם העלמה מ' חנה שגדורף, שנועדה להיות לך לעזר. מו"ט לאבותיך. ב. קפלנה, בעת כנוכובא.

מטעמקי לכבי אברך את ידידי מר שמואל באומרון כסטריליסק לארוסו עם מ' חנה ליפא כמעלנע. מו"ט להוריהם. כצלאל ריש — סטריליסק.

כמז"ט וברכה עמוקה נלבכת בעושר ואושר אברך את ידידי מר יהושע קאָפּף כרדימנא לארוסו עם מ' גיטל פאלנער כקאנטשונא.

שמעון אייזענבערג — רדימנא. מקרב לבנו הנני מברכים כמז"ט את רענו ב"ד מר נפתלי לאנדא פה לארוסו עם מ' רייזל כ"ץ כחודרובצה. האחים זעליג ונהמיה שרייער.

מו"ט לך כ"ג ידידי אינטימי מר דוב בילליג ליום אפריונך עם מ' רחל ראונער. פה. מו"ט לכל המשפחה. פניס בילליג — גורדק.

יצא לאור ספר תולדות תנאים ואמוראים בשלשה חלקים

אלף ושלוש מאות עמודים גדולים, יכל בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים בש"ס בבבל, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי חייהם, ושמטתם, אבותיהם וכ"א. סדר למורם, רבותיהם, חבריהם ותלמידיהם ותקנותיהם כל המאורעות והקורות בימי חייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגרות וגרסאות יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים כאנגליא 106 (מכורך 136). רגל מכורך 20/- באשכנז 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן, רומניא 14 פראנק או כתרם באמריקא קאנאדא 3 דאלאר. נאכנאהמע אין באנגליא גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם באור יקר בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים מחיר הספר באנגליא 2/6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2.50 מארק, 1 רויכ 3 כתרם הכל עם המשלח. מאת הה"ג ר' **אהר הוימן** בעל המהבר ספר בית ועד לחכמים. מחיר הספר בית ועד לחכמים 4/5 מארק, 6 פראנק, 2 רויכ 1/4 דאלאר. למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסעפט ינתן ראכאט. — ארעטע להמהבר **Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England** המחברים אל ישלחו את ספריהם בחליפין, אלא ישלחו כרטיס כפול ויקבלו תשובה.

פענסיונאט כשר לתלמידים ארתודקסים בפראג.

ליהגדים חרדים, המבקשים לחנך בניהם הנוך מודרני ככתי-ספר אישכנזים ושיגודלו על בדכי התורה והיראה וילמדו גם גמרא תוס' ומפרשים, יסדתי כפר אג בית מעון וכזון כשר אפילו למהדרין מן המהדרין, כאשר יעידו עלי אנשים יראים ושלמים בפראג וכיחוד הרב הגאון הצדיק ד"ר עוורענשעלד נ"י האבד"ק, תלמידים מגליציה ורוסוא ירכשו להם פה את הישפה האשכנזית כנקל. האדרסה עד חדש ספטמבר **DIREKTOR M. MANDL, KOLONIALLEITER** in Gersdorf bei B. Kaminitz (Böhmen) ומאו והלאה **DIREKTOR M. MANDL, PRAG, Ferdinandstr. 23.**

